

UMEÅ UNIVERSITET

VÄLKOMMEN TILL KUNSKAPSVECKAN

WELCOME

UMEÅ UNIVERSITET

Relationell välfärd

En väg framåt för att stötta unga som varken arbetar eller studerar?

Frida Jonsson, PhD

Docent i folkhälsovetenskap och lektor i socialt arbete

frida.jonsson@umu.se

Från marginalen till meningsfullhet

Unga som varken arbetar eller studerar?

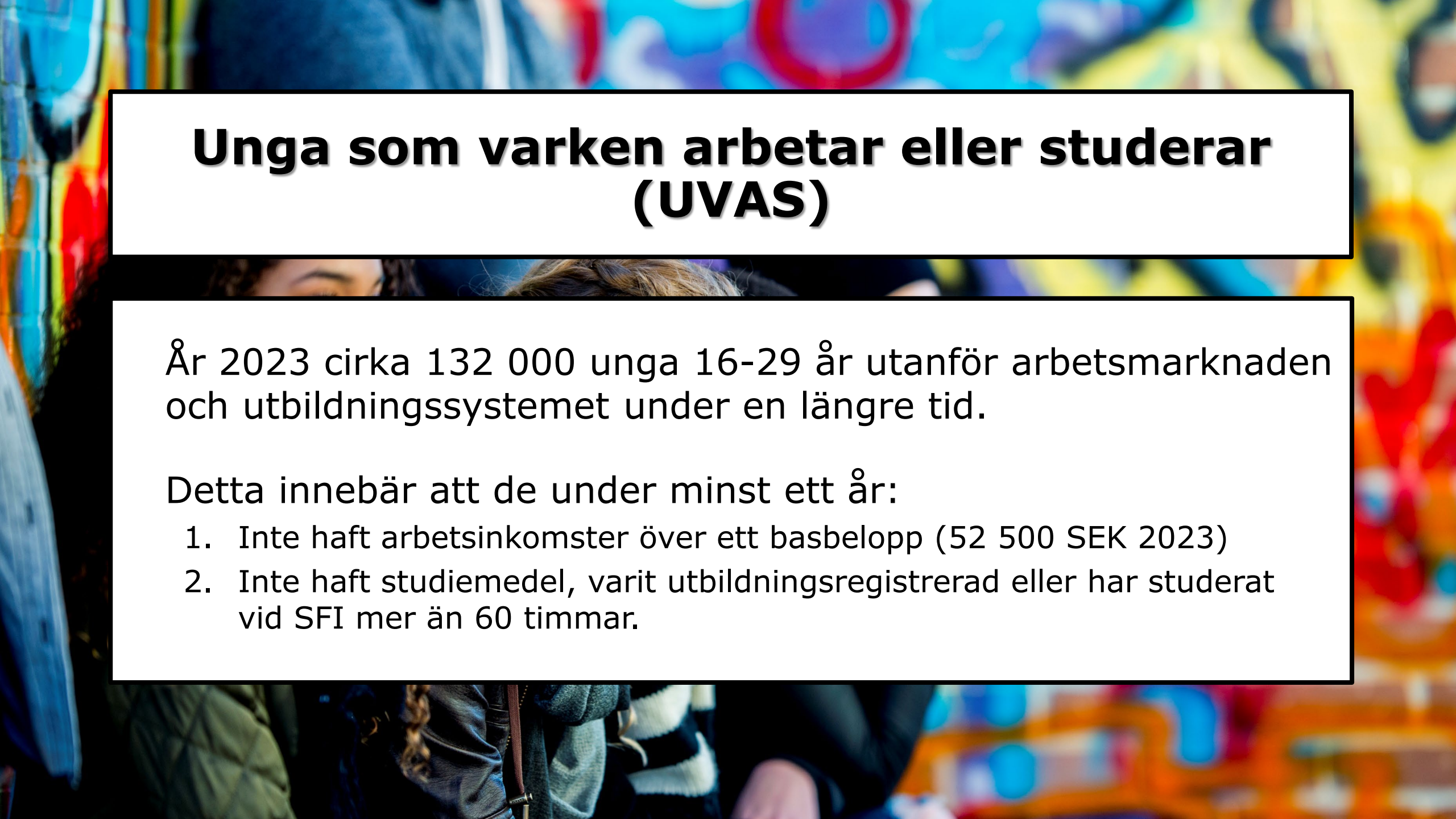

UMEÅ UNIVERSITET

Ungas övergångar (1)

- Utdragna, odefinierade och individualiserade.
- Ger ökade möjligheter men också ökade risker och försvårande omständigheter.
- Perioder utanför arbete och studier har ofta konsekvenser för unga och samhället i stort.
- Ungdomsgrupp som särskilt uppmärksammas.

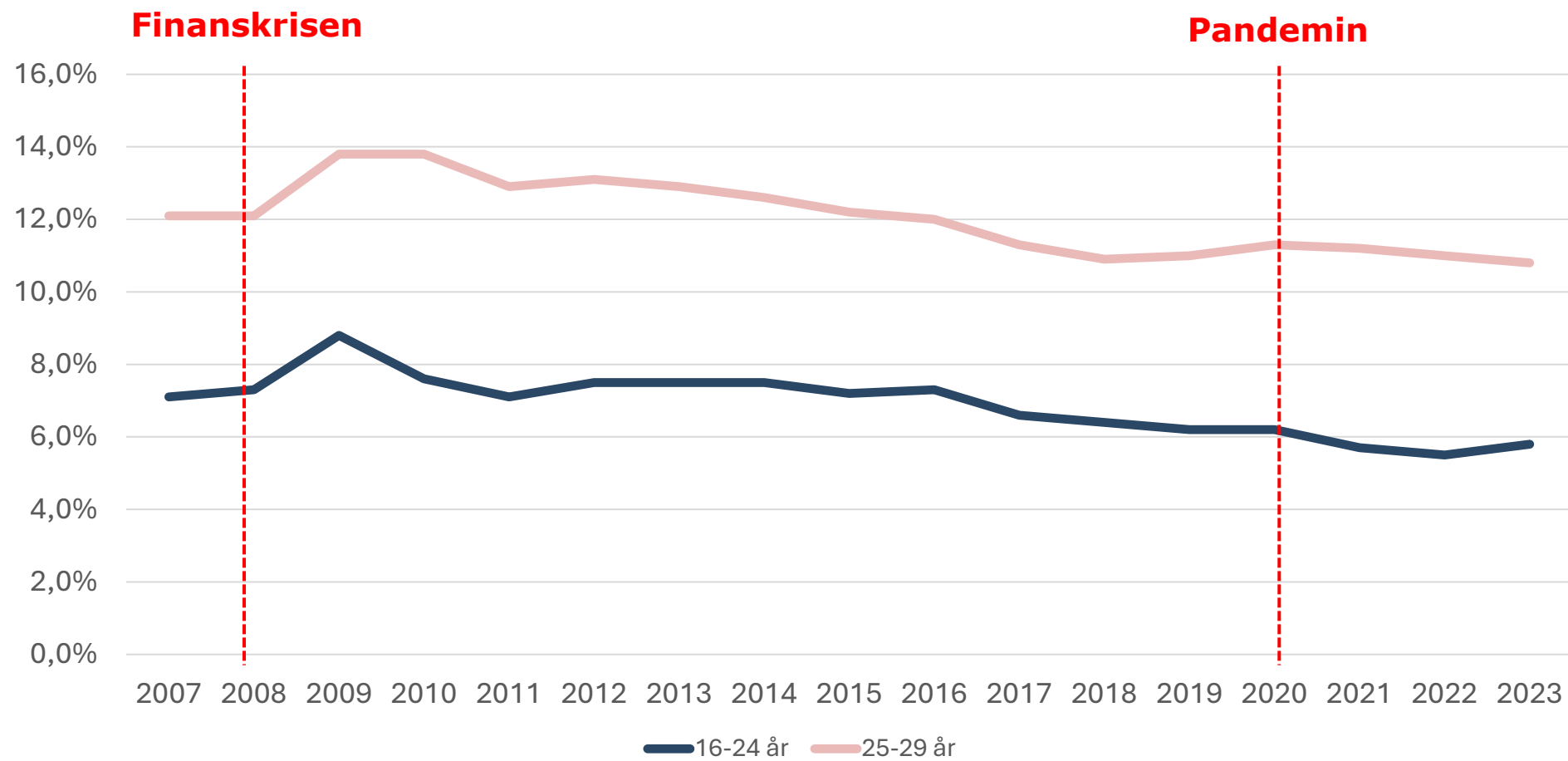
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

År 2023 cirka 132 000 unga 16-29 år utanför arbetsmarknaden och utbildningssystemet under en längre tid.

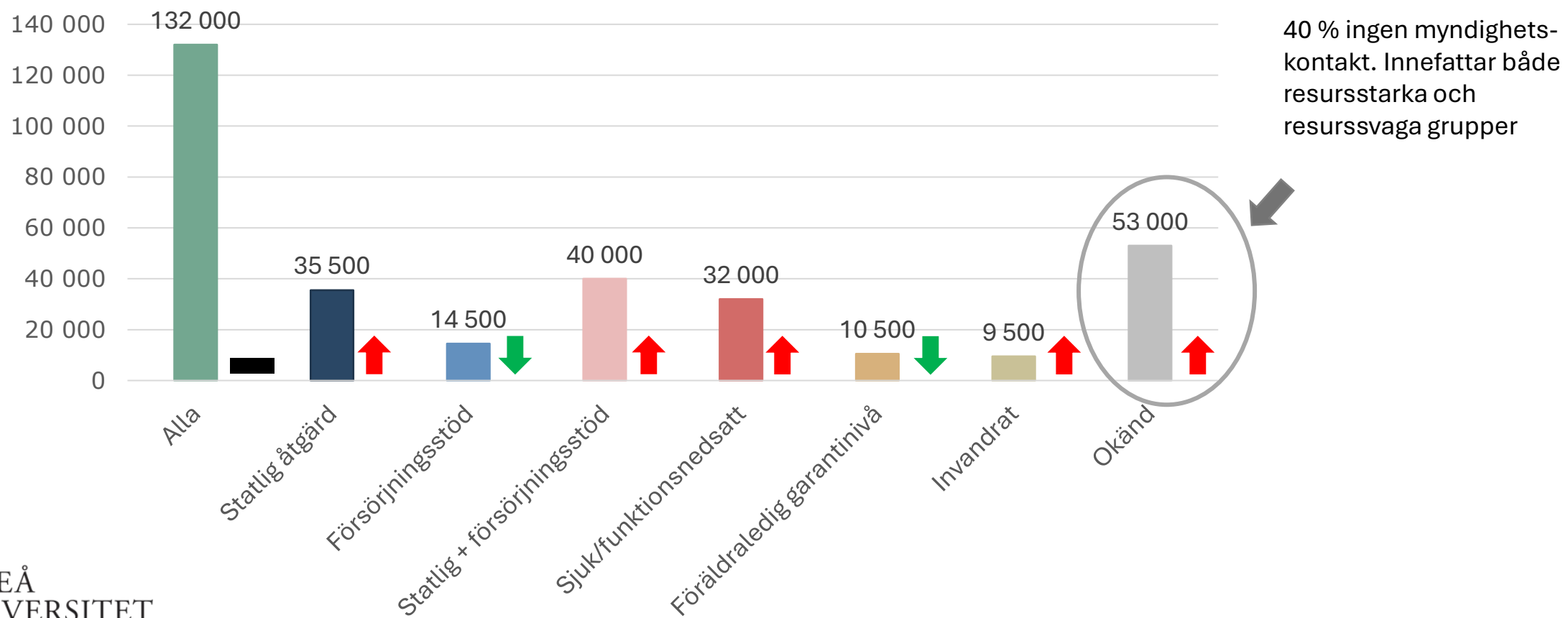
Detta innebär att de under minst ett år:

1. Inte haft arbetsinkomster över ett basbelopp (52 500 SEK 2023)
2. Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller har studerat vid SFI mer än 60 timmar.

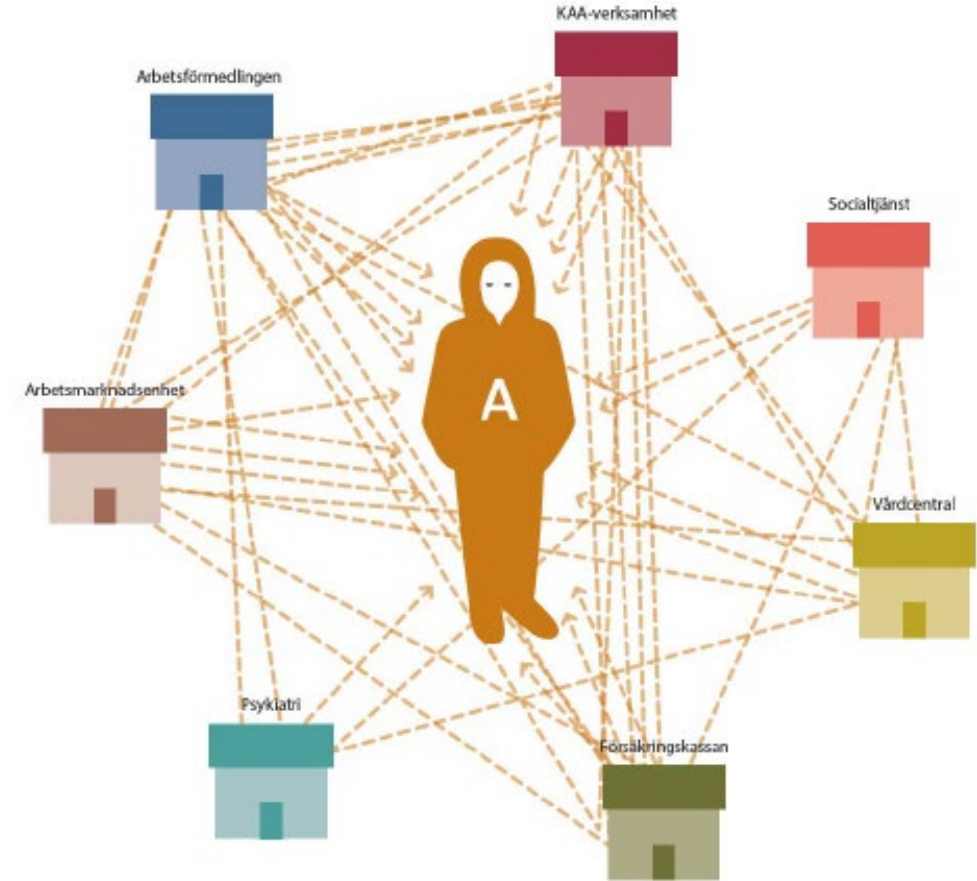
Andelen “UVAS” över tid, åldersskillnader

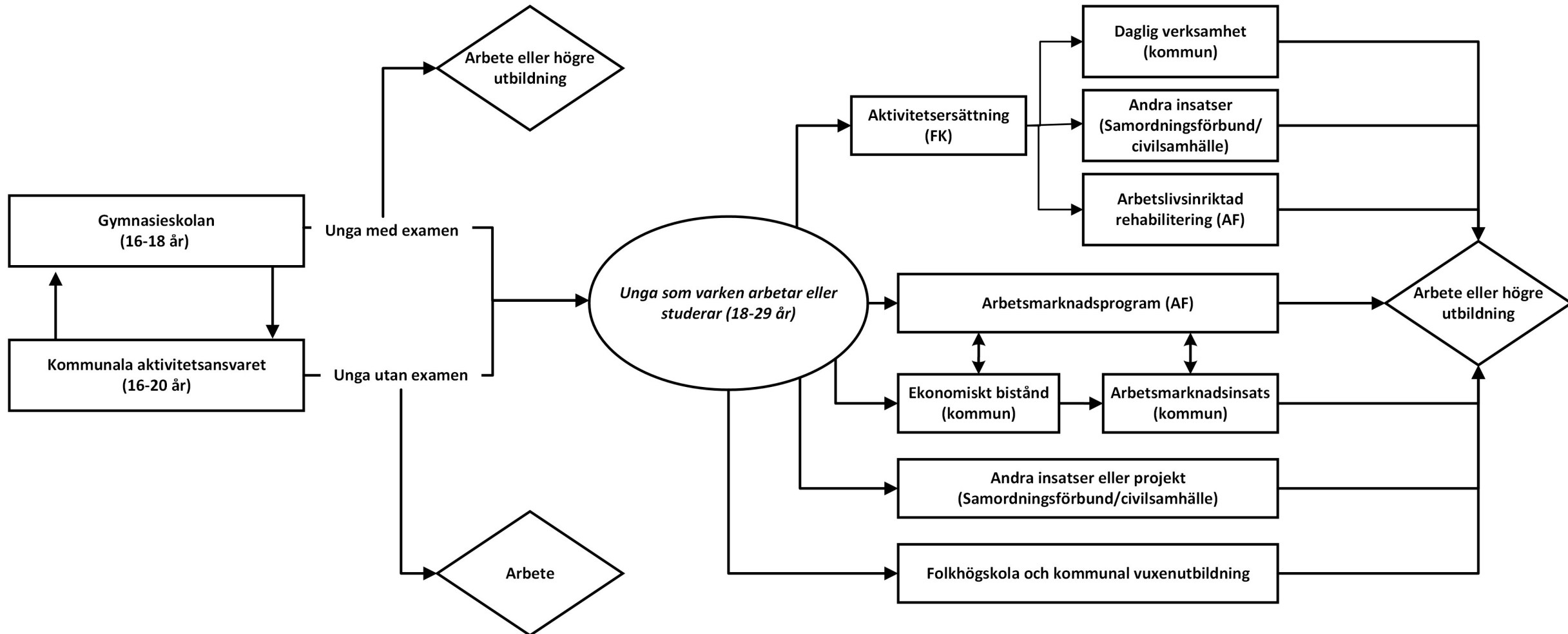
Andelen enligt underkategorier år 2023

Heterogen målgrupp möter ett fragmenterat system

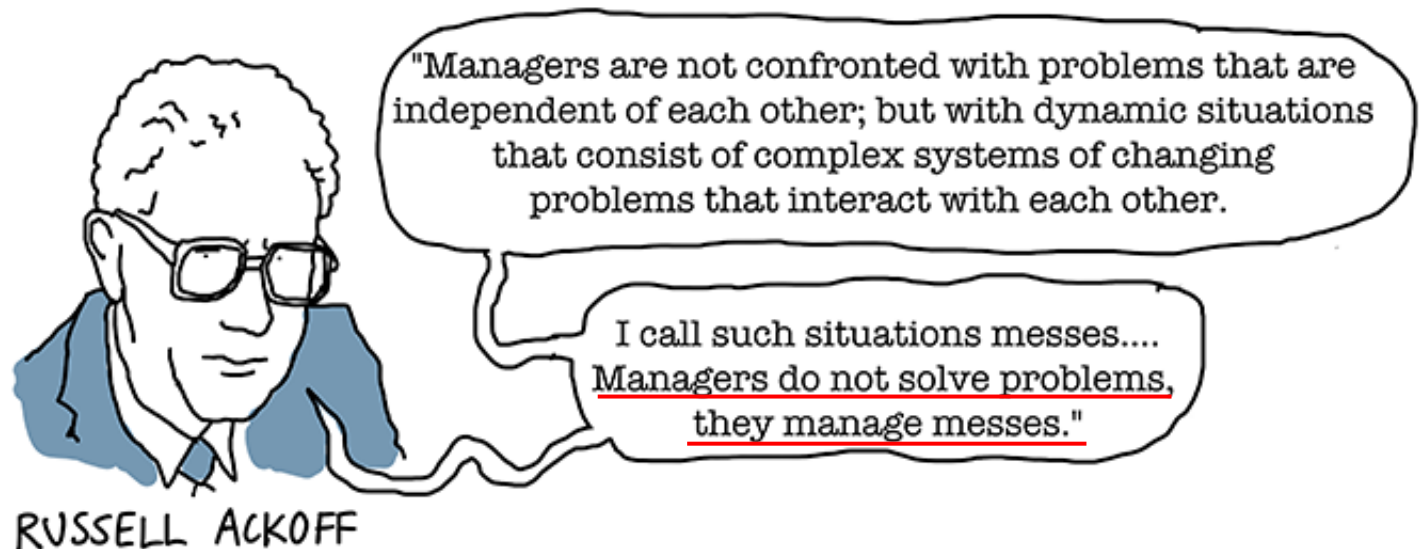

Det fragmenterade välfärdssystemet

Fragmentering ("stuprören"), vilket kan leda till:

- Bristande helhetssyn
- Ökat individuellt ansvar
- Minskad välfärdspolitisk träffsäkerhet

Vad har vi för mål att jobba mot i välfärden?

Regeringsformen (SFS 1974:152)

1 kap, 2 § Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten.

Socialtjänstlagen (SFS 2025:400)

2 kap, 3 § Socialtjänsten ska inriktas på att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Relationell välfärd i teorin

En teoretisk bakgrund

UMEÅ UNIVERSITET

Relationell välfärd

- Introducerades av Hillary Cottam som en kritik mot västvärldens styrningen av offentlig sektor.
- Ett *relationellt* alternativ som sätter mellanmänniskliga relationer, samskapande och kapabilitetsbyggande i fokus.
- Målet är en välfärd som är mer medmänniskligt, rättvist, inkluderande och hållbart.

Mellanmännsliga relationer

Med ett fokus på relationer avses:

- Erkännandet och värdesättandet av relationens betydelse
- Behoven av bekräftelse, förståelse och omtanke, särskilt i svåra eller utsatta situationer.
- Betydelsen av att bemöta med respekt, bygga tillit och ömsesidig förståelse

Relationer som gör att personer i behov av stöd inte reduceras till ett ärende, en diagnos eller ett problem, utan ses som en individ med erfarenheter, resurser och agens.

Samskapande

Med ett fokus på samskapande avses:

- Erkännandet och värdesättandet av att individen och professionen jobbar tillsammans.
- Avsteg från en traditionell syn på professionen som expert.
- Beaktandet av individens kunskap om sin egen situation och rätten till självbestämmande genom att skapa utrymme för delaktighet och inflytande.

Processer som utgår från individen som aktiva samskapare, snarare än passiva mottagare, av stöd.

Kapabilitetsbyggande

Med ett fokus på kapabilitetsbyggande avses:

- Erkännandet och värdesättandet av målet att förbättra människors välbefinnande och skapa förutsättningar för dem att leva goda liv.
- Fokus på att bidra till att människor får reella möjligheter att påverka sin situation, utveckla sina förmågor och nå mål som de själva upplever som meningsfulla.

Insatser som tillgodoser faktiska behov och stödjer människor i riktningar som de värdesätter snarare än utifrån förutbestämda idéer om vad problemet är eller vad som behöver göras.

Relationell välfärd i praktiken

Ett praktiskt exempel

UMEÅ UNIVERSITET

Forskningsprojekt 2021-2025

SYFTE

Förstå och förklara hur kommunala insatser stöttar unga som varken arbetar eller studerar, med fokus på vad som framstår som viktigt i det operativa arbetet, och varför.

Finansiering

Projektet (2020-01339) finansieras av
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

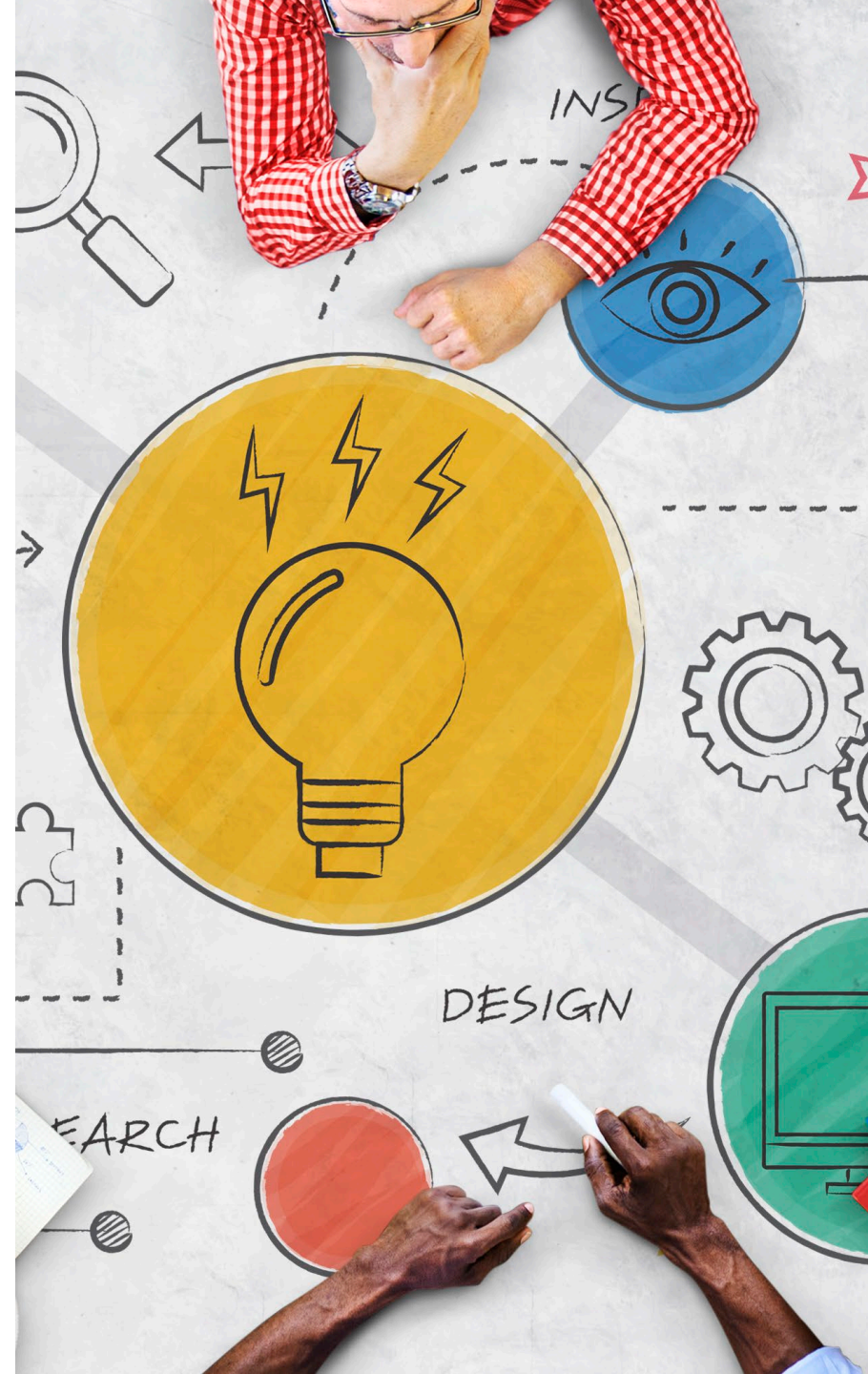
Etiskt godkännande

Projektet har tillåtelse att bedriva forskning i
enlighet med beslut dnr 2021-01418.

Studiens kontext

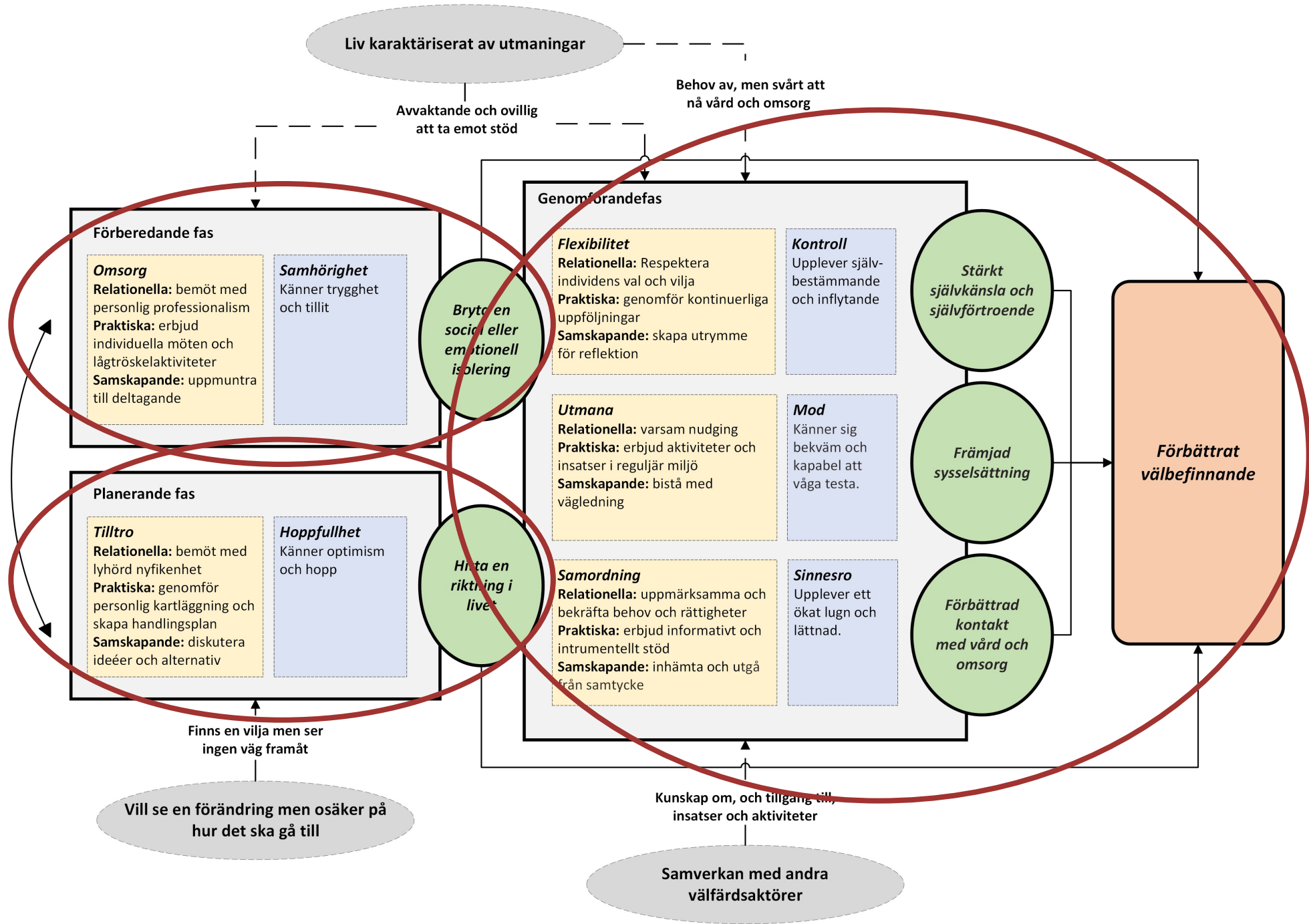
- Kommuner från norr till söder av varierande storlek.
- Platsbesök och observationer
- Genomgång av statistik och dokument
- Intervjuer med personal (33 st)
- Intervjuer med deltagare (39 st)
 - Medelålder 22 år (min 17; max 32)
 - 10 kvinnor, 25 män och 4 ickebinära

Resultat

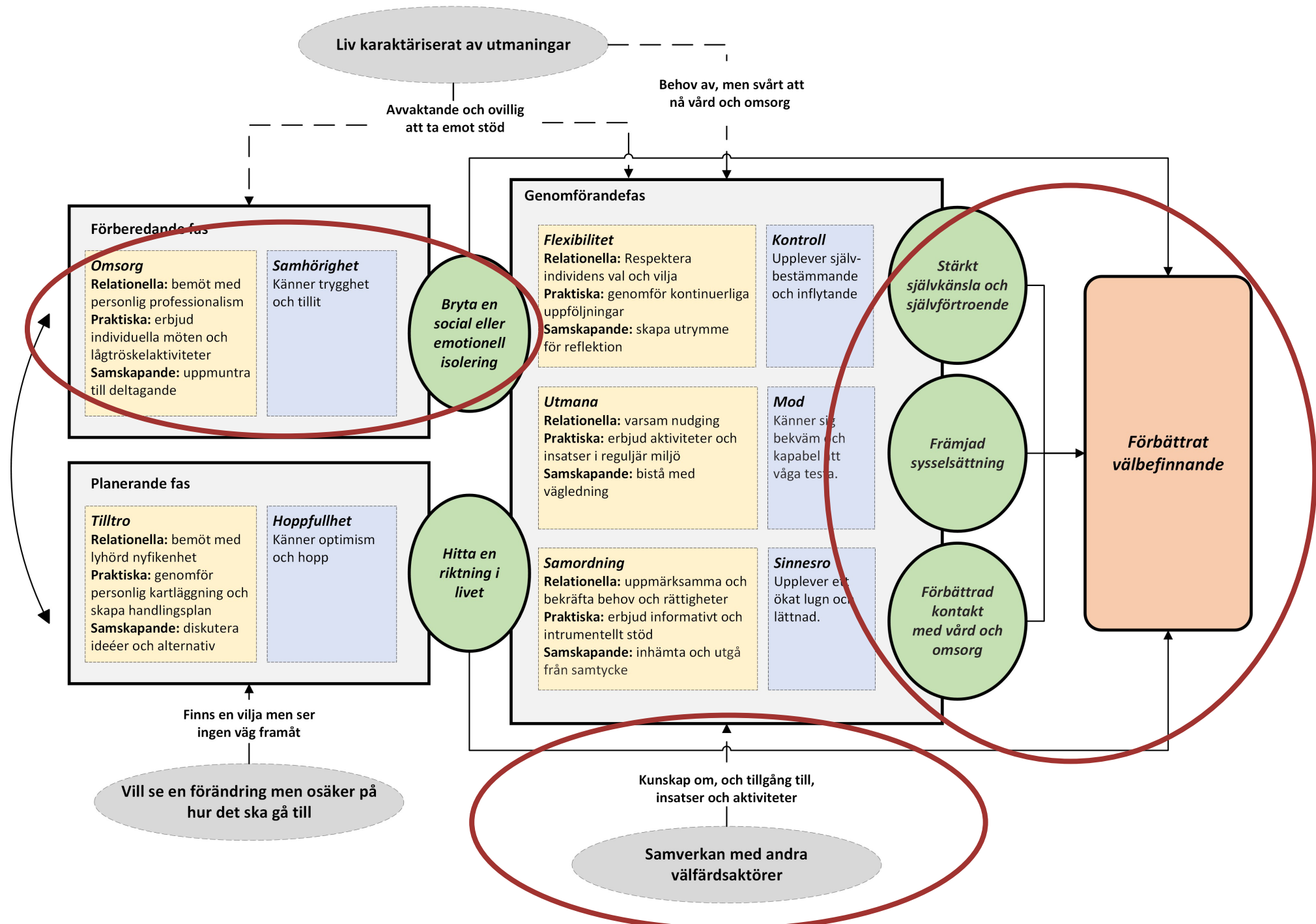

UMEÅ UNIVERSITET

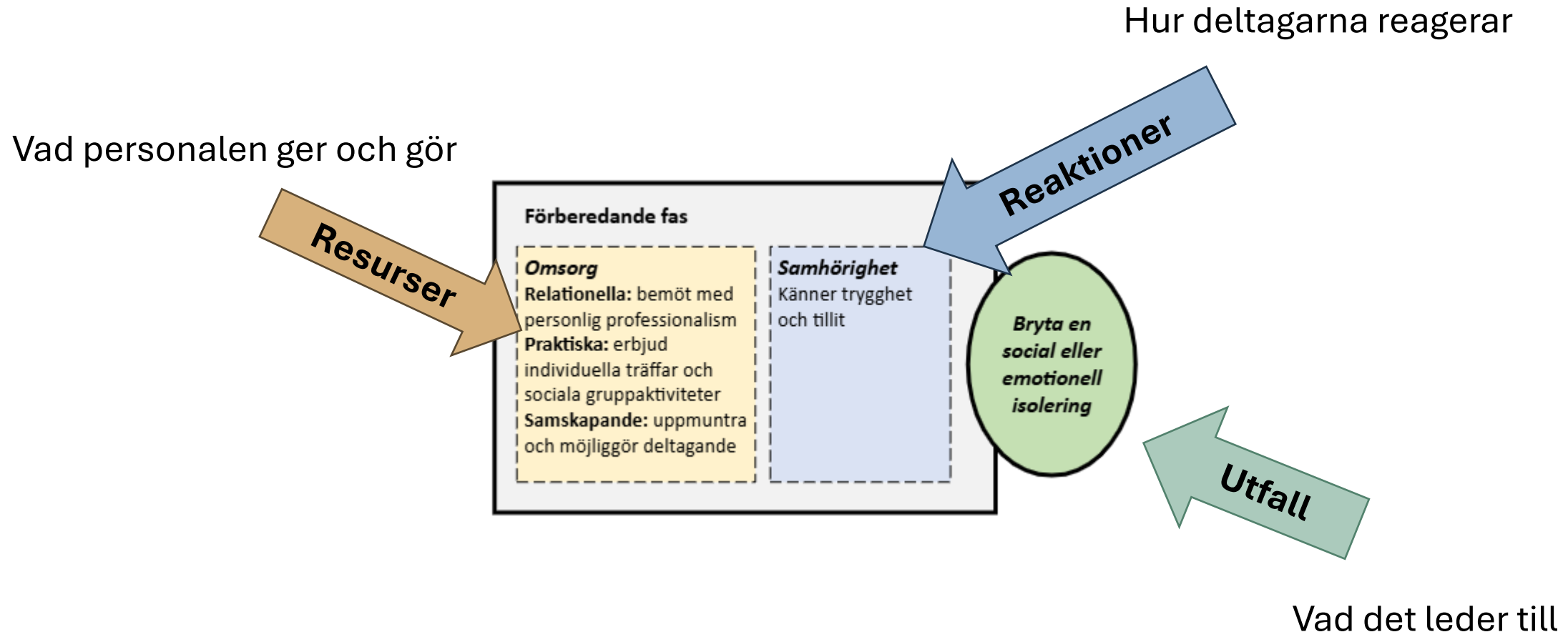

“Faserna”

- Inte en process som alla deltagare alltid genomgår i lika stor omfattning.
- Fångar de olika sätt på vilket insatserna fungerar för att möta mångfacetterade och varierande stödbehov hos en heterogen målgrupp.
- Illustrerar hur stödprocessen kan ha olika karaktär och fylla olika syften för olika deltagare där olika typer av aktiviteter och former av stöd med olika fokus erbjuds.

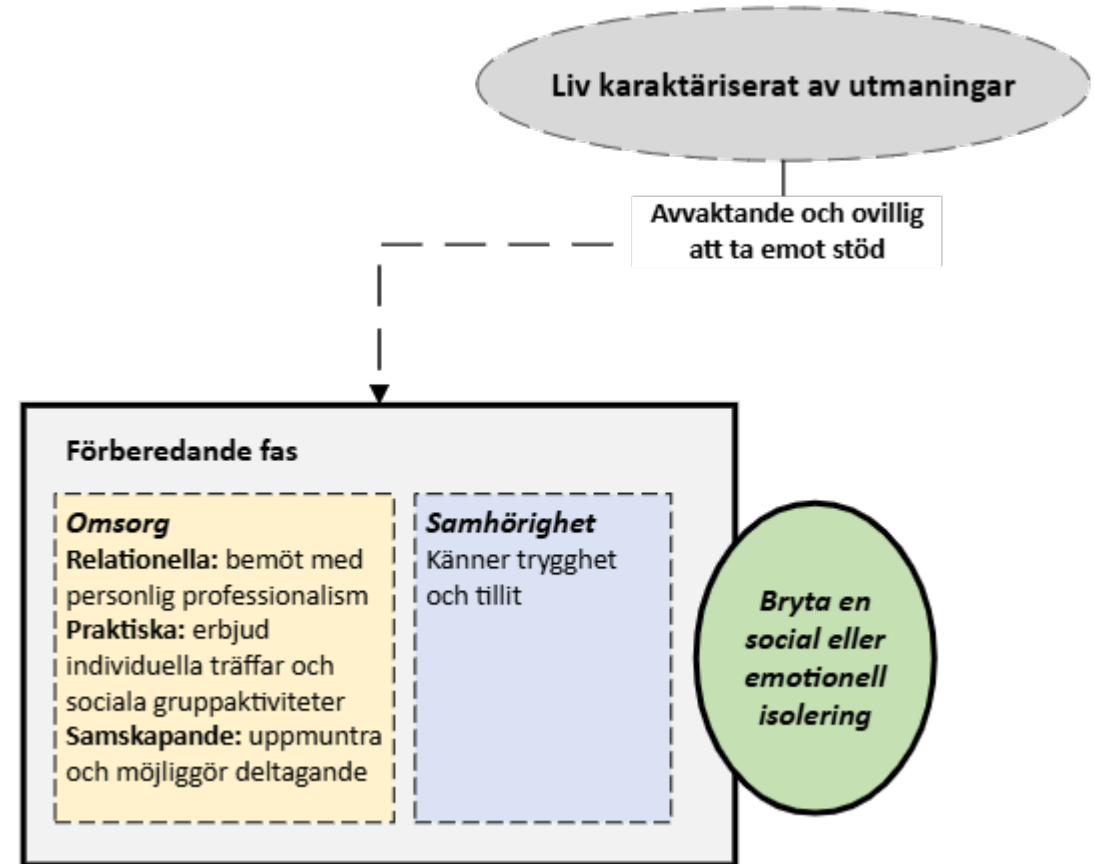

“Komponenterna”

Förberedelsefas

- **Personal visar omsorg genom att:**
 - Bemöta med en personlig professionalism.
 - Erbjuder sociala gruppaktiviteter .
 - Uppmuntrar och möjliggör deltagande.
- **Deltagarna upplever samhörighet genom att:**
 - Bygga upp känslor av trygghet och tillit.
- **Vilket leder till:**
 - Bruten social och/eller känslomässig isolering
 - Förbättrat välbefinnande.

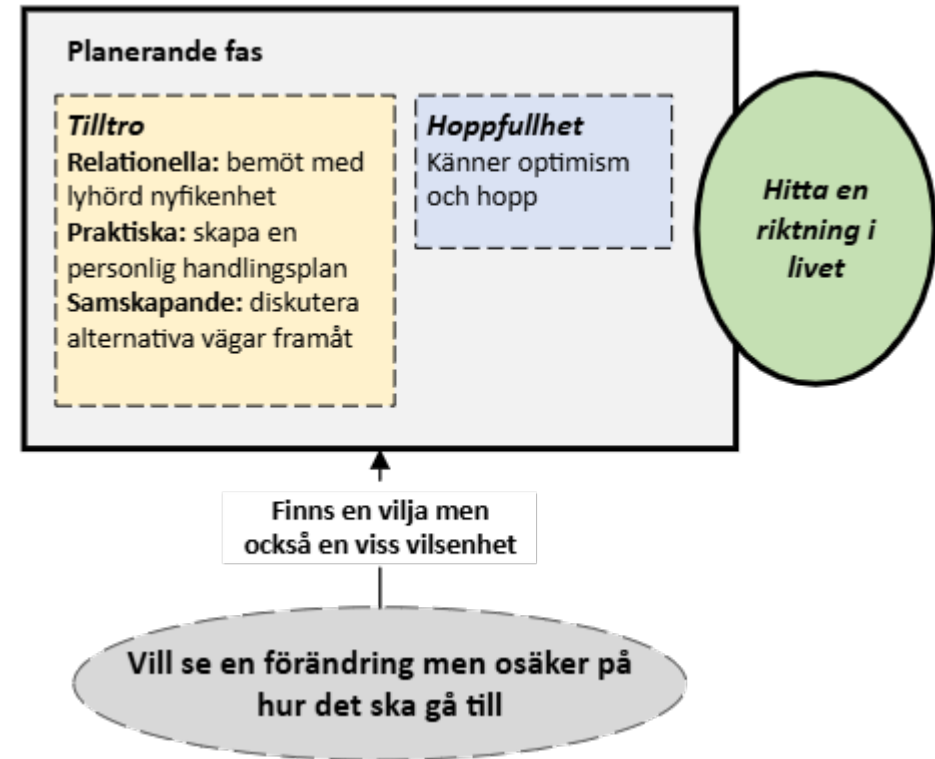

Ja, men jag som har varit här nu i ett och ett halvt år och jag har sett ... jag har verkligen sett personer blomma ut. Folk som kommer hit, och de vågar knappt kolla en i ögonen och nu helt plötsligt sitter de och diskuterar med en i grupperna och man ... det kanske låter så här ”okej, men det är väl bara att börja prata”, men det kan vara en sån otroligt stor tröskel för vissa att nå det. Och att få stöd i det och komma över, det kommer göra så mycket i längden för den personen. Jag tror att alla behöver något ställe i sitt liv att känna sig trygg för många som går här kanske inte har kunnat känna sig trygg i skolan eller hemma eller ... och kunna komma hit några timmar i veckan och känna trygghet, det är så otroligt viktigt.

Planeringsfas

- **Personal visar tilltro genom att:**
 - Bemöta med lyhörd nyfikenhet.
 - Diskutera vägar framåt.
 - Skapa en personlig handlingsplan.
- **Deltagarna upplever hoppfullhet genom att:**
 - Utveckla känslor optimism och hopp.
- **Vilket leder till:**
 - Hittar en riktning i livet och går från att ha en dyster till en mer positiv syn på framtiden.

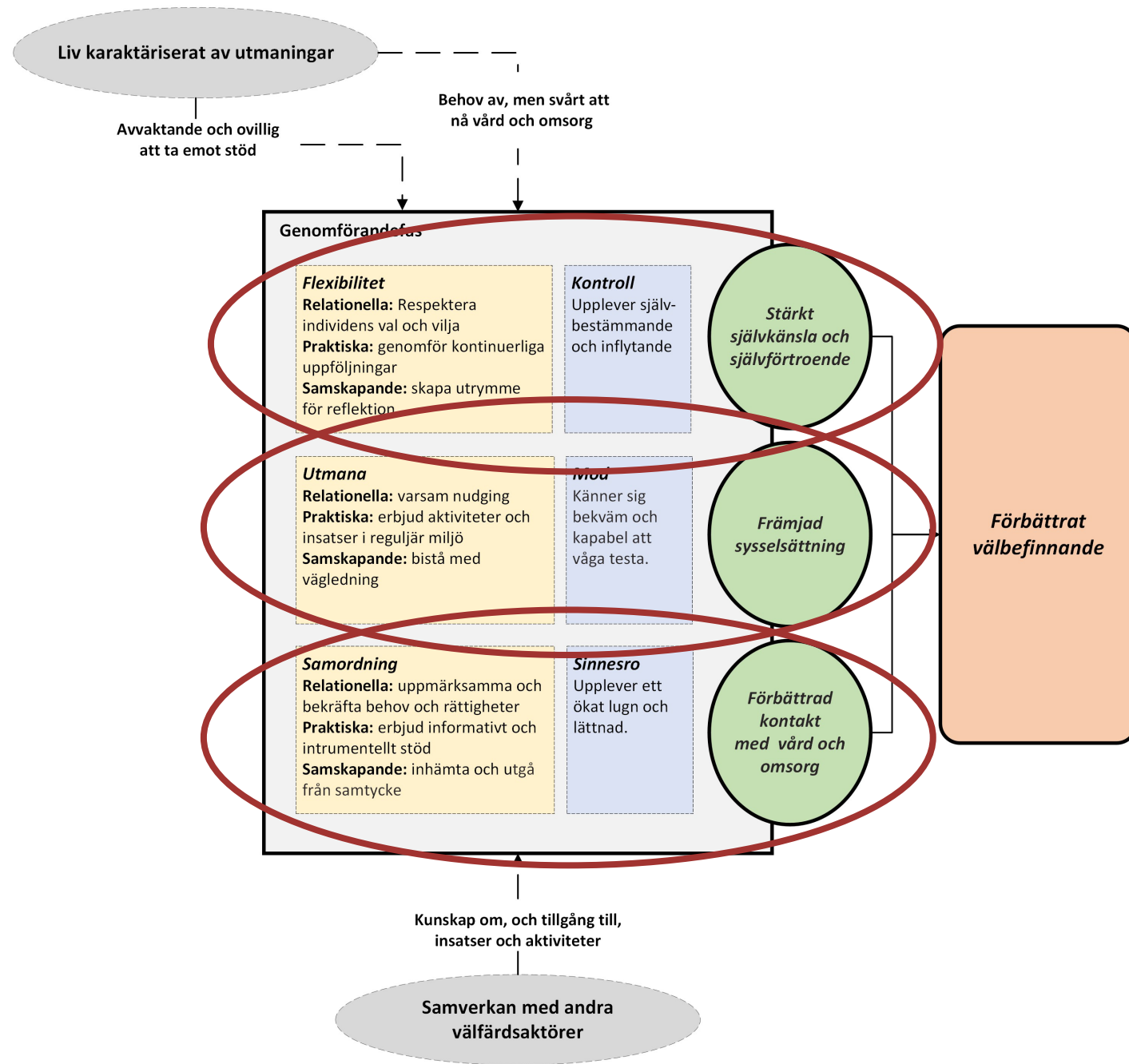

Vi har gått igenom olika förslag och det är ... Vissa har skjutits ner och vissa har accepterats. Det känns som att det är bra alternativ för mig, speciellt med tanke på min väg till ditt jag vill är ... men vad jag vill jobba med är någonting som de inte har hanterat förut, så de har funderat på så här nya lösningar och så här för min del. Så det känns verkligen som att ... Jag känner mig inte tvingad att göra någonting, utan allting jag gör är ... Det kan vara på förslag, men om jag tackar ja till någonting, så tackar jag ja för att jag vill.

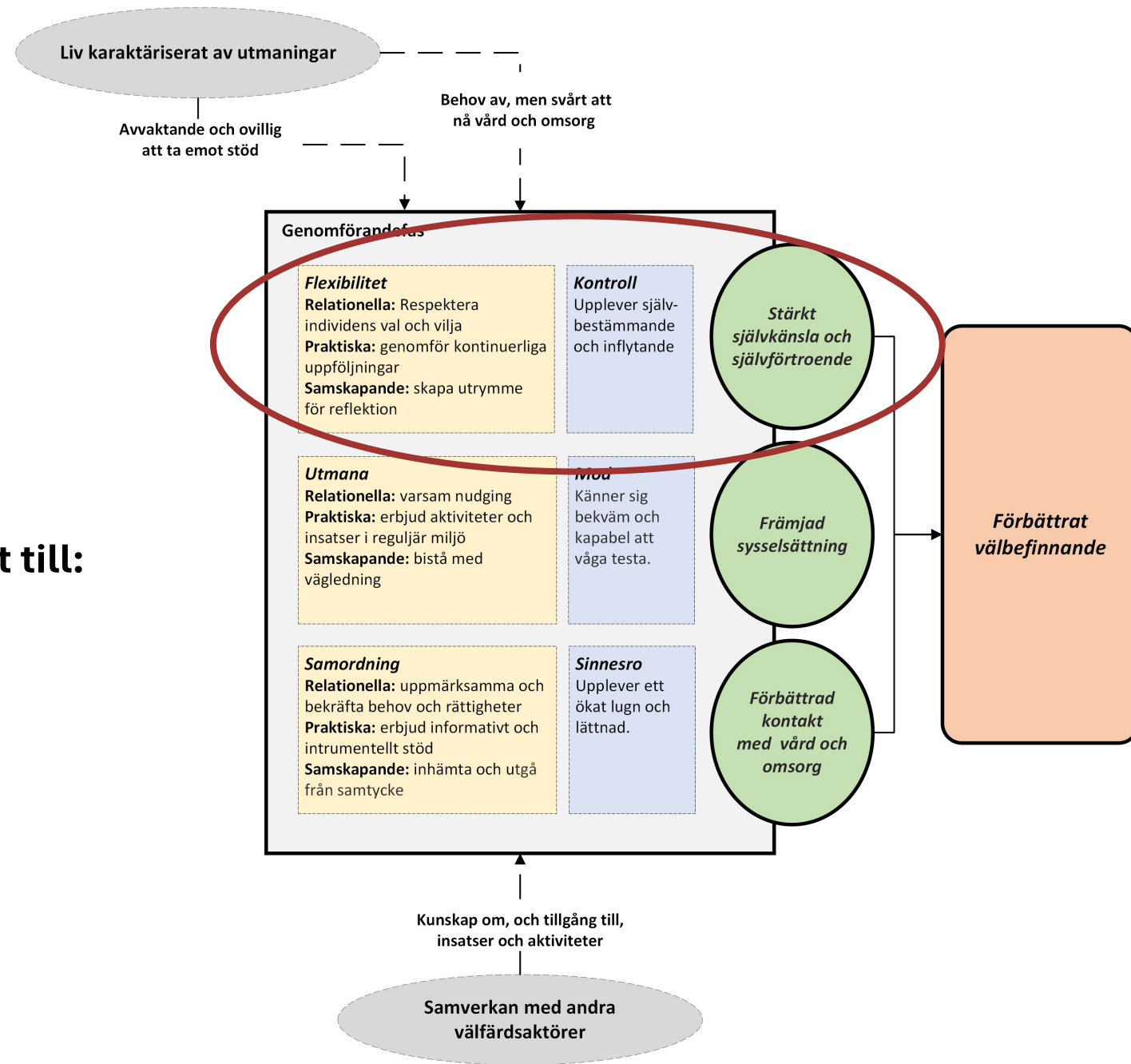
Genomförandefas

1. Flexibilitet för kontroll
2. Utmana för mod
3. Samordning för sinnesro

Genomförandefas (1)

- **Personal visar flexibilitet genom att:**
 - Kontinuerliga uppföljningar
 - Möjlighet till reflektion
 - Respekt för individens vilja och val
- **Deltagarna får kontroll genom möjlighet till:**
 - Självbestämmande och inflytande.
- **Vilket leder till:**
 - Stärkt självkänsla och självförtroende.
 - Förbättrat välbefinnande.

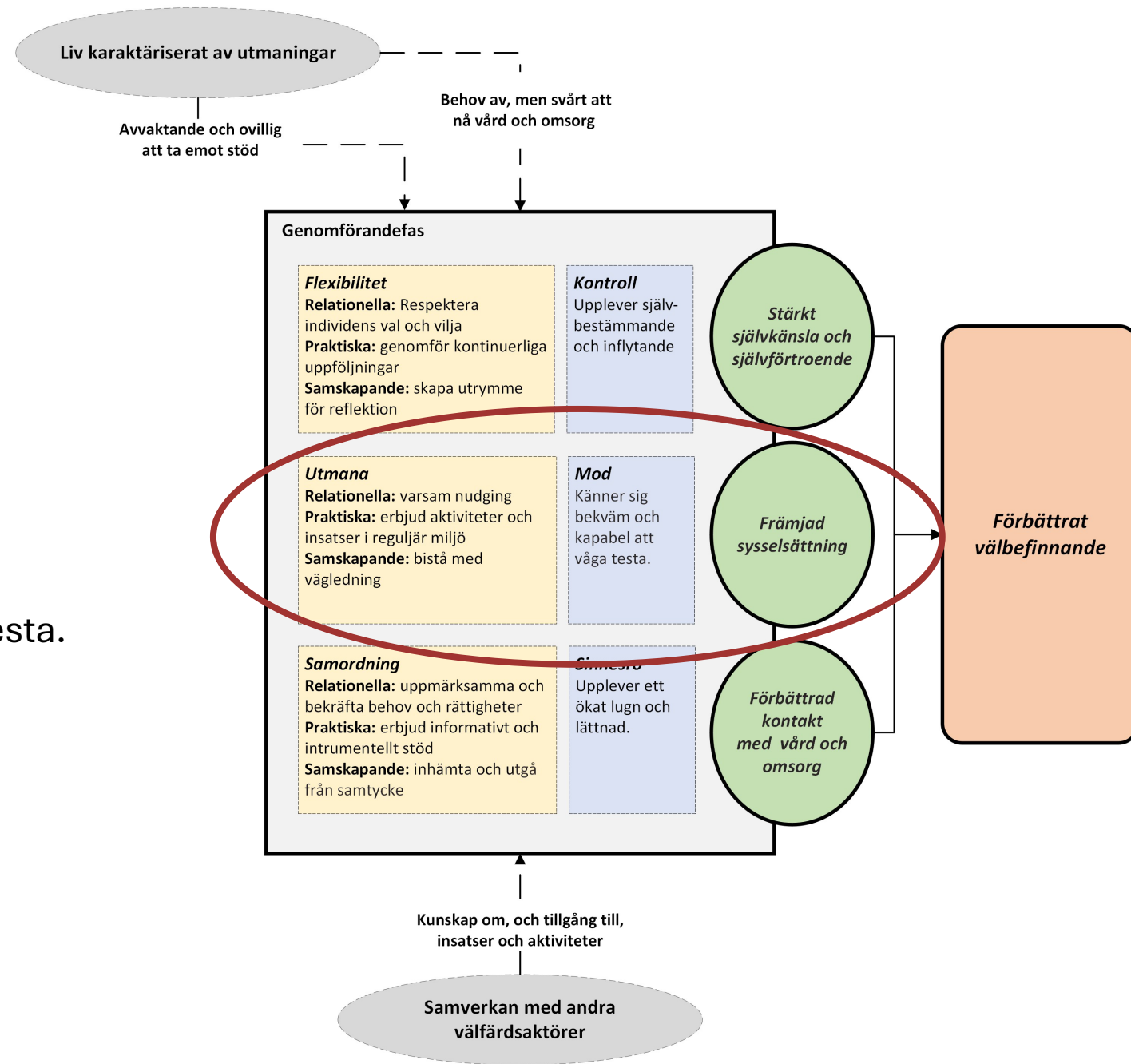

Jo, men att de bryr sig. Om jag säger att ”ja, men jag klarar inte av det här”, ja, men då kan vi sitta ner och prata om varför det inte fungerar, varför tror jag att jag inte klarar av det, eller ... Då kommer det fram att det är antingen måendet eller att man kanske behöver en bättre förklaring på någonting, så att man förstår. Så man ... De hjälper. Så man kommer i gång.

Genomförandefas (2)

- **Personal utmanar genom att:**
 - Erbjuder insatser och aktiviteter.
 - Bistår med vägledning.
 - Varsamt ”nudga”.
- **Deltagarna upplever mod genom att:**
 - Känna sig bekväm och kapabel att våga testa.
- **Vilket leder till:**
 - Främjad sysselsättning.
 - Förbättrat välbefinnande.

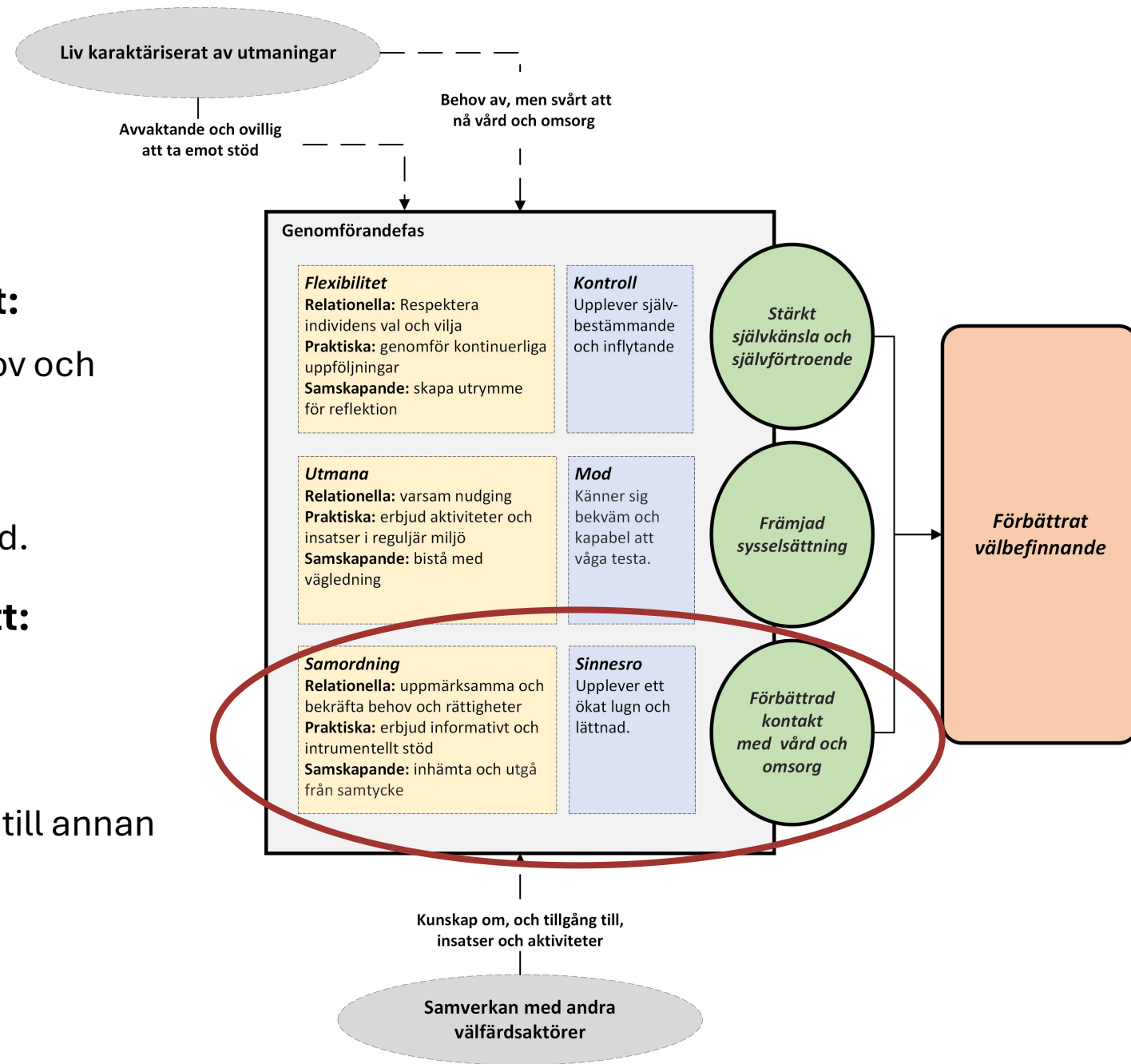

I början är det mycket att de får lyssna och hjälpa och hålla handen lite grann men ändå utmana att känna efter, att vågar du ...? Kan vi testa det här med små steg och ja, vill du ta det här mötet själv?
Ja, det gick bra.

Genomförandefas (3)

- **Personal främjar samordning genom att:**
 - Uppmärksamma och bekräfta andra behov och rättigheter.
 - Inhämta och utgå från samtycke.
 - Erbjud informativt eller instrumentellt stöd.
- **Deltagarna upplever sinnesro genom att:**
 - Känna lättnad och ett ökat lugn.
- **Vilket leder till:**
 - Förbättrad kontakt med eller överförande till annan vård och omsorg.

Jag har svårt att hinna med i vardagen så att någon kan ... jag kan lägga över det lite i alla fall, att xx fixar det åt mig så jag slipper ringa och hålla på med det här ... papper och sådant där. Så det har ju underlättat mycket och tagit bort mycket ångest också.

Sammanfattningsvis

UMEÅ UNIVERSITET

Summering och slutsatser (1)

Resultaten på betydelsen av att verksamheter för unga som varken arbetar eller studerar har:

- Relationer som grund
- Samskapande som medel
- Kapabilitetsbyggande som mål

Summering och slutsatser (2)

Betydelsen av relationellt arbete genom gott bemötande:

- Motorn i, och en grogrund för, positiv förändring.

Summering och slutsatser (2)

Betydelsen av relationellt arbete genom gott bemötande

- Motorn i, och en grogrund för, positiv förändring.

Betydelsen av samskapande utifrån personcentrerad ansats

- Unga som aktiva subjekt med styrkor, förmågor och kunskap om sin situation snarare än som passiva objekt eller mottagare av stöd med problem att lösa.

Summering och slutsatser (2)

Betydelsen av relationellt arbete genom gott bemötande

- Motorn i, och en grogrund för, positiv förändring.

Betydelsen av samskapande utifrån personcentrerad ansats

- Unga som aktiva subjekt med styrkor, förmågor och kunskap om sin situation snarare än som passiva objekt eller mottagare av stöd med problem att lösa.

Betydelsen av kapabilitetsbyggande utifrån samverkan

- Stärka interna förmågor ("varanden") och externa möjligheter ("göranden").
- Parallella processer med fokus på att främja sysselsättning samtidigt som kontinuerlig stöttning ges avseende social och hälsorelaterade utmaningar.

UMEÅ UNIVERSITET

Tack för mig!

Frida Jonsson, PhD

Docent i folkhälsovetenskap och lektor i socialt arbete

frida.jonsson@umu.se

UMEÅ UNIVERSITY

PAUS

UMEÅ UNIVERSITY

PANELSAMTAL